

ACC-19**Oplegnotitie Raadsaanbeveling gecoördineerde aanpak COVID-19 respons***Aanleiding/context*

De door het Duitse EU-voorzitterschap geïnitieerde discussie over een meer gecoördineerde aanpak van de beperkingen van het vrij verkeer binnen de Unie als gevolg van de COVID-19 pandemie. Deze discussie wordt gevoerd aan de hand van een Commissievoorstel voor een Raadsaanbeveling¹. Inzet van het Duits voorzitterschap is in de komende weken overeenstemming te bereiken hierover.

Minister van VWS heeft aangegeven de Nederlandse inzet voor deze onderhandelingen in de MCC te willen bespreken. Voorafgaand vindt bespreking plaats in de ACC, om ambtelijke overeenstemming te bereiken over het Nederlandse standpunt en de daaruit voortvloeiende wenselijkheid van een uniforme risicobeoordeling. Mogelijk wordt het onderwerp geagendeerd op de eerstvolgende Raad Algemene Zaken van 13 oktober, waaraan Minister BZ deelneemt. Daarnaast is het kabinet gehouden aan reguliere afspraken met het Parlement om 6 weken na publicatie van een voorstel van de Commissie de Tweede Kamer te informeren over het kabinetsstandpunt. Het is om beide redenen van belang op korte termijn de inzet van Nederland op dit onderwerp te bepalen.

Van ACC gevraagde actie

- Inzet te bepalen ten aanzien van het voorstel van de Commissie.
- Hierbij zijn twee mogelijkheden waarbij VWS de voorkeur heeft het RIVM-advies op te volgen waarbij we ons Europees inzetten niet te komen tot één algehele Europese risicobeoordeling aan de hand van vastgestelde criteria en drempelwaarden maar wel steun uit te spreken voor een versterking van de faciliterende rol van het ECDC om wekelijks vergelijkbare data te verstrekken op regionaal niveau en daarnaast informatie te verstrekken die verder van belang is bij de afweging. Deze data kan verwerkt worden in kaarten op basis van een cijfermatige indeling. Dit kan lidstaten ondersteunen in hun nationale afweging. Daarnaast is het goed om waar nodig lidstaten technische ondersteuning te bieden.
- Als alternatief: inzet conform het voorstel vanuit de Europese Commissie (EC) en het Duitse voorzitterschap tot een uniforme benadering van risicobeoordeling door het ECDC dmv van het vaststellen van gezamenlijke criteria (besmettingsgraad, aantal afgenomen testen en positiviteitspercentage afgenomen testen), daaraan gekoppelde drempelwaarden en indeling van lidstaten aan de hand van deze data.

Toelichting

Het doel van het Commissievoorstel is het beter coördineren van COVID-19-maatregelen om het vrij verkeer van personen, een fundamenteel recht van Unieburgers, zo min mogelijk te belemmeren en zo herstel van de economie te bevorderen danwel verdere schade te voorkomen. De gekozen vorm van het voorstel (Raadsaanbeveling) sluit harmonisatie van regelgeving uit. Aanbevelingen zijn namelijk juridisch niet-bindend voor lidstaten. Er blijft hiermee ruimte voor nationale afwegingen en nationale maatregelen. Wel geldt daarbij op grond van de Europese verdragen dat nationale maatregelen proportioneel moeten zijn en niet mogen discrimineren en verder gaan dan strikt noodzakelijk is voor bescherming van de volksgezondheid. Dat uitgangspunt wordt tevens goed weergegeven in de algemene beginselen in de Raadsaanbeveling. Tegelijk wordt bij een politiek

¹ 4 september 2020 + link

akkoord erover, wel verwacht dat de lidstaten de aanbeveling vrijwillig opvolgen. De Raadsaanbeveling wordt aangenomen op basis van gekwalificeerde meerderheid.

Besprekingen vonden reeds plaats op ambtelijk niveau (IPCR, Coreper, Raadswerkgroep publieke Gezondheid) en op politiek niveau (Raad Algemene Zaken 22 september). Nederland heeft tijdens deze overleggen aangegeven een voorbehoud te maken op zijn positie aangaande uniforme risicobeoordeling. Wel heeft Nederland aangegeven dat beleid ten aanzien van testen en quarantaine voor reizigers uit hoog risicogebieden nationale overwegingen zijn en moeten blijven.

Lidstaten moeten conform de Raadsaanbeveling geen maatregelen nemen, tenzij de daarin vastgelegde drempelwaarden worden overschreden.

De in het voorstel geformuleerde criteria en de daarbij horende drempelwaarden voor het aanbevelen al dan niet nationale maatregelen te nemen, zijn de spil van het voorgestelde coördinatiemechanisme.

Als randvoorwaarde geldt dat dit coördinatiemechanisme verdere verspreiding van COVID-19 zoveel mogelijk tegengaat en de gezondheid van burgers waarborgt.

Het voorstel wil deze coördinatie bereiken door (1) het instellen van gemeenschappelijke gezondheidscriteria als grondslag voor risicobeoordelingen, (2) gemeenschappelijke drempelwaarden afspreken en daaraan gekoppelde risicobeoordeling met kleurcodes, (3) coördinatie van de te nemen maatregelen, (4) het bepalen van een aantal standaardmaatregelen gekoppeld aan bepaalde reisbewegingen en (5) termijnen en middelen voor communicatie daarover richting burgers en bedrijven en tussen lidstaten en Unie onderling. De voorgestelde standaard maatregelen zijn testen voor vertrek of bij aankomst in een lidstaat en quarantainemaatregelen na terugkomst uit een risicogebied.

Specifiek op punt 1 en 2 van de Raadsaanbeveling is advies gevraagd aan het RIVM. Het RIVM sprak zich op 29 september jl. nadrukkelijk uit tegen een gecoördineerde risicobeoordeling. Het RIVM acht het van belang dat iedere lidstaat op basis van eigen afwegingen van het risico, adviezen voor reisbeperkingen kan opleggen. Dit omdat de risicobeoordeling afhankelijk is van veel variabelen, welke tussen twee lidstaten kunnen verschillen, en de afwegingen die op basis daarvan gemaakt moeten worden per land verschillend kunnen zijn. Daarnaast acht het RIVM, gezien de grote verschillen in epidemiologie en de verschillen in belangen in de verschillende EU-/EFTA-landen, een centrale beoordeling van de risico's niet haalbaar. Een complete, betrouwbare, actuele en transparante weergave van de situatie in andere lidstaten kan lidstaten wel ondersteunen in het maken van nationale overwegingen (advies bijgevoegd).

De meerderheid van lidstaten is voor meer Europese coördinatie, maar met behoud van nationale beslissingsbevoegdheid. Een aantal Lidstaten heeft zich de afgelopen periode bij openlijk afgevraagd wat de meerwaarde van meer coördinatie is. Eerder is met het geleidelijk opheffen van het EU-inreisverbod en het opstellen van de van een lijst van veilige landen waarvoor het EU-inreisverbod is opgeheven, Europese coördinatie gerealiseerd met betrekking tot reisbeperkingen voor niet-EU landen. Momenteel is de lijst van veilige landen waarvoor het EU-inreisverbod kan worden opgeheven alleen door Bulgarije, Estland, Finland, Frankrijk, Italië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Portugal, Roemenië, Griekenland, Zwitserland, Zweden, Spanje, Luxemburg en Nederland volledig geïmplementeerd.

De druk vanuit verschillende sectoren, zoals de luchtvaartsector, wordt steeds groter om op EU-niveau tot een meer gecoördineerde aanpak te komen. Het niet nemen van acties door de EU kan ertoe leiden dat bijvoorbeeld luchthavens of luchtvaartmaatschappijen zelf over gaan tot private afspraken zoals het commercieel aanbieden van testfaciliteiten.